

ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK ALGILARINA ETKİSİ

(The Effects of Orienteering on Prospective Geography Teachers' Self-Efficacy Perceptions)

Yrd. Doç. Dr. Fikret TUNA

*Fatih Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, 34500 -
Büyükkçekmece, İstanbul. ftuna@fatih.edu.tr*

Yrd. Doç. Dr. Ali BALCI

*Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği
Anabilim Dalı. 34722 - Göztepe, İstanbul. abalci@marmara.edu.tr*

ÖZET

Oryantiring; coğrafya eğitiminde harita kullanma, arazi çalışmaları, coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerinin birlikte geliştirilmesinde kullanılacak önemli yöntemlerden biridir. Bu çalışmada oryantiring uygulamalarının, harita kullanma, arazi çalışması, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ile genel olarak oryantiring hakkındaki özyeterlik algılarına etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, 46 coğrafya öğretmenliği 5. sınıf öğrencisi örneklem olarak alınmış ve ön test-son test deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Katılımcılarla bir oryantiring uygulaması gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara uygulama öncesinde ve sonrasında uygulanan anket ile çalışmanın amacına ilişkin veriler toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve analizinde SPSS yardımıyla aritmetik ortalama ve Wilcoxon Signed Ranks testi kullanılmıştır. Uygulama sonrasında, oryantiringin katılımcıların harita kullanma becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %56, arazi çalışması becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %66 ve sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %57 oranında artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Oryantiring, harita okuryazarlığı, arazi uygulamaları, özyeterlik, coğrafya eğitimi.

ABSTRACT

Orienteering is one of the important methods that can be used in geography education in order to develop the map, fieldwork, questioning and evaluation skills together. The purpose of this study is to reveal the status and effects of orienteering on prospective geography teachers' self-efficacy perceptions. For this purpose, the data were collected from 46 undergraduate 5th grade students of a geography education department located in Istanbul. The pretest-posttest experimental research model was used in the implementation. The students attended an orienteering activity. The impacts of orienteering on students' self-efficacy perceptions were determined using an assessment survey. Some descriptive statistics and Wilcoxon Signed Ranks test were used in the analysis of the results with the help of SPSS®. The study revealed that the orienteering activity increased the students' self-efficacy perceptions of map skills by 56%, fieldwork skills by 66% and questioning and evaluation skills by 57%.

Keywords: *Orienteering, map skills, fieldworks, self-efficacy, geography education.*

GİRİŞ

Oryantiring; haritaları okuyabilme, arazi çalışmaları yapma, coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerinin birlikte geliştirilmesinde kullanılacak, coğrafyacılar için önemli yöntemlerden biridir. Bu yöntem, coğrafya eğitimi alanında istenilen düzeyde kullanılsa da, günümüzde yetmişten fazla ülkede federasyonlu olarak yapılmakta olan bir yarışma ve spordur (IOF, 2012). Kısaca, farklı arazi ve parkurlarda “harita ve pusula kullanarak yön bulma” olarak tanımlayabileceğimiz oryantiringde yarışmacılardan kendilerine verilen harita ve pusula yardımıyla belirlenen noktalara ulaşmaları beklenmektedir (Çolakoğlu ve Yenel, 2003; Özaltın ve Gül, 2006). Bu yönüyle oryantiring ilköğretimden üniversiteye kadar birçok düzeyde uygulanabilecek ve ilgili coğrafi becerilerin kazandırılmasını sağlayabilecek bir spordur (Tanrıku, 2011). Bu sporla, coğrafya eğitiminin öğrencilere kazandırmayı hedeflediği (Tuna ve İncekara, 2010) haritaları okuyabilme, arazi çalışmaları yapabilme, coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerini kazandırmak mümkündür.

*ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARINA ETKİSİ*

Haritaları okuyabilme, haritalarda ve arazide yön bulabilme insanoğlunun günlük hayatta en fazla ihtiyaç duyduğu becerilerdendir (Robinson vd., 1995). Kişilerin bir yerden başka bir yere hiç kaybolmadan gidebilmeleri, araba ile seyahat ederken en kısa yolu ve trafiğin daha az olduğu yolları kullanabilmeleri, hatta iyi bir adres ve yol tarif edici olabilmeleri ancak insanların iyi harita okuryazarı olmalarıyla mümkün olabilir (Tuna vd., 2012). Bu nedenle harita okuryazarlığı becerileri eğitim programlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen öncelikli beceriler arasında yer almaktadır. Harita okuryazarlığı aslında toplumu oluşturan tüm bireylerin yeterli düzeyde sahip olması gereken beceriler arasındadır. Bu gereklilik, günümüzde birçok ülkeyi harita okuryazarlığını artırma çalışmaları içerisine itmiştir (Akınoğlu, 2005, Buğdaycı ve Bildirici, 2009; Demiralp, 2008; Demiralp, 2009; DFEE, 1999; GESP, 1994; Eser Ünalı, 2012; İncekara vd., 2008; Kızılçaoğlu, 2007; MEB, 2005a; MEB, 2005b; Tuna vd., 2012).

Harita okuryazarlığı gibi arazi çalışmaları yapabilme becerisi de coğrafya eğitim ve öğretiminin önemli bir ögesidir. Çünkü coğrafi olayların yerinde tespiti, bunların dağılımı, teorik bilgilerin pratiğe dönüştürülmesi ve anlamlandırılması ancak coğrafi arazi uygulamalarının gerçekleştirilmesiyle mümkün olur (Alkış, 2008; Balcı, 2010 ve 2012; Doğanay, 1993 ve 2002; Fuller ve diğ., 2006; Garipağaoğlu, 2001; Kent, 1999; Scott ve diğ., 2006). Bu uygulamaların hazırlanması ve gerçekleştirilmesinde oryantiring önemli bir görev ifa edebilir. Çünkü oryantiring, arazide yapılması itibarı ile bireylere arazide çalışma ve çevreyi algılama becerisi kazandırabilecek bir potansiyele sahiptir.

Coğrafya eğitimi ile kazandırılması hedeflenen önemli becerilerden birisi de -son yıllarda yaygın bir biçimde kabul gören- sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileridir. Yapılandırmacı anlayışın bir gerekliliği olan bu beceriler; özgür, eleştirel ve etkili düşünen bireylere duyulan ihtiyaçtan dolayı önem arz etmektedir. Çünkü analiz ve sentez becerileri gelişmiş öğrenciler daha kolay sorgulama, yorumlama ve değerlendirme yapabilmektedirler. Öğrencilerin yetiştirilmesinde öne çıkan bu beceriler gün geçtikçe dünyada önemini artırmaktadır (Tuna, 2012).

Coğrafya eğitimi ve öğretiminde, istenilen düzeyde faydalanılamayan oryantiringin, kapsamına giren coğrafi becerilerin

kazandırılmasında katkısı olacağı tartışılmaz. Ancak bu etkinliklerin ilgili coğrafi beceriler üzerindeki etkisini ölçmeye ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyacı karşılayacak kapsamlı bir çalışma ise henüz yapılmamıştır. Araştırmamızda, bu ihtiyacı karşılamaya dönük olarak “oryantiring uygulamalarının coğrafya öğretmen adaylarının özyeterlik algılarına etkisini” belirleme amaçlanmıştır. Bu kapsamda katılımcıların, bir performansı gerçekleştirebilmek için gerekli olan eylemleri yerine getirebilme ve bu eylemleri organize edebilme kapasiteleri hakkındaki yargıları (Bandura, 1986) veya bireylerin kapasitelerine ve performanslarına ilişkin kendi yargıları ve inançları (Bandura, 1977 ve 1994; Lee, 2005) olarak tanımlanan özyeterlik algıları ile oryantiringin bunlar üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

AMAÇ

Bu çalışmada oryantiring uygulamalarının, harita kullanma, arazi çalışması, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ile genel olarak oryantiring hakkındaki özyeterlik algılarına etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin haritalardaki sembolleri ve ölçekleri okuyabilme, haritadaki ve arazideki coğrafi konumu, yönleri, uzaklıkları, yeryüzü şekillerini okuyabilme ve yorumlayabilme, yön belirlemede pusuladan faydalanma, coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme gibi becerilerindeki değişim incelenmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın katılımcılarını İstanbul'daki bir üniversitede öğrenim gören coğrafya öğretmenliği lisans programı 5. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Bu öğrencilerin 24'ü bay (%52) ve 22'si bayandır (%48). Çalışmada ön test - son test deneysel araştırma modeli kullanılmıştır. Bunun için sırasıyla hazırlık çalışması, oryantiring uygulaması ve değerlendirme aşamaları gerçekleştirilmiştir.

Hazırlık aşamasında, oryantiring ile ilgili özyeterlik algıları anketi hazırlanmıştır. Uzman görüşü alınarak hazırlanan ankette, katılımcıların harita okuma becerileri, arazi çalışma becerileri, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ve oryantiring uygulamaları ile ilgili olmak üzere toplam dört farklı kategoride özyeterlik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu özellikleri belirlemeye yönelik olarak ankette toplam 17

**ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARINA ETKİSİ**

kanı yer almıştır. Ankette, 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Katılımcılardan, verilen kanılara katılım düzeylerini “1-hiç katılmıyorum” ile “5-tamamen katılıyorum” seçenekleri arasında belirtmeleri istenmiştir. Bu aşamada ayrıca, pilot uygulama yapılarak ankette gerekli düzeltmelerin yapılması sağlanmıştır.

Oryantiring uygulamasının yapılacağı yer için Özgürlük Parkı (Göztepe, Kadıköy - İstanbul) seçilmiştir. Uygulamanın yapılacağı yer ve tarih (10 Mayıs 2012) yaklaşık üç hafta öncesinden katılımcılara duyurulmuştur. Uygulama, ön test-son test deneysel araştırma modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, çalışmanın güvenilirliğini artırmak için araştırmacılar tarafından öğrencilere araştırmanın amaçları ve içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir.

Ön testlerin yapılmasının nedeni, katılımcıların hali hazırdaki özyeterlik düzeylerinin araştırmanın sonucunu etkileyebileceği varsayımdır. Bu nedenle mevcut düzey tespit edilerek ulaşılan düzey ile farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Değerlendirme aşamasında, SPSS® istatistik programı kullanılarak araştırma verilerinin çözümlenmesi ve analizi yapılmıştır. Bu aşamada tanımlayıcı istatistik yöntemlerinden olan aritmetik ortalama ile anlam çıkarıcı istatistik yöntemlerinden “Wilcoxon Signed Ranks” (işaretli sıralar) testi kullanılmıştır. “Wilcoxon Signed Ranks” (işaretli sıralar) testi kullanılmasının nedeni, verilerin normal dağılıma sahip olmaması ve ilişkili ölçüm yapılması gerekliliğidir.

BULGULAR

Araştırma sonuçlarının güvenilirlik analizi sonucunda, verilerin güvenilirlik oranının % 82,5 olduğu görülmüştür (Cronbach's Alpha = 0,825). Ayrıca, verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını bulmak için yapılan “Kolmogorov-Smirnov” normallik testi sonucunda, araştırmada toplanan verilerin normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir ($p = 0,00 < 0,05$). Yani araştırma sonuçları parametrik özellikler göstermemektedir. Bu nedenle, ön test ve son test sonuçlarını karşılaştırmak amacıyla yapılan farklılık analizlerinde parametrik olmayan yöntemlerden olan ve ilişkili ölçümlerde kullanılan “Wilcoxon Signed Ranks” (işaretli sıralar) testi kullanılmıştır.

1. Harita kullanma becerileri ile ilgili özyeterlik algıları

Ankette yer alan, “harita kullanma becerileri” ile ilgili beş adet kanının ön test ortalaması 2,90 (kararsızım), son test ortalaması ise 4,53 (katılıyorum) olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre oryantiring uygulaması neticesinde katılımcıların özyeterlik algılarında ortalama %56 artış gerçekleşmiştir. En fazla artış %71,48 ile “Oryantiring düzenlediğimde, harita ve pusulayı nasıl kullanacağımı biliyorum”a ait iken, bunu %68,50 ile “Oryantiring düzenleyerek, katılımcıların haritada ve arazide yön bulma becerilerini artırabilirim” izlemiştir. “Ön test ve son test ortalamaları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını tespit etmek için yapılan “Wilcoxon Signed Ranks” testi sonucunda, tüm sorular için ön test ve son test puanları arasında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu ($p = 0,000 < 0,05$) sonucuna varılmıştır. Oryantiring uygulaması, katılımcıların harita kullanma becerileri ile ilgili özyeterlik algılarında son test lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur (Tablo 1).

Tablo 1: Harita kullanma becerileri ile ilgili özyeterlik algıları

Kanı	Ön test ort.	Son test ort.	Ön test- Son test Fark %	Z	P
1- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilerin haritada ve arazide yön bulma becerilerini artırabilirim.	2,73	4,60	68,50	-5,902	0,00
2- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilerin konum bulma becerilerini artırabilirim.	3,13	4,52	44,41	-5,803	0,00
3- Oryantiring düzenlediğimde, harita ve pusulayı nasıl kullanacağımı biliyorum.	2,56	4,39	71,48	-5,720	0,00
4- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilerin harita kullanma (sembollerini ve ölçükleri okuyabilme, uzaklıkları, yeryüzü şekillerini okuyabilme) becerilerini artırabilirim.	3,21	4,86	51,40	-6,082	0,00
5- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilerin haritada ve arazide pusula kullanma becerilerini artırabilirim.	2,86	4,26	48,95	-5,407	0,00

2. Arazi çalışma becerileri ile ilgili özyeterlik algıları

Ankette yer alan, “arazi çalışma becerileri” ile ilgili altı adet kanının ön test ortalaması 2,75 (kararsızım), son test ortalaması ise 4,56 (katılıyorum) olarak ortaya çıkmıştır. Oryantiring uygulaması sonucunda katılımcıların özyeterlik algılarında ortalama %66 artış gerçekleşmiştir. En fazla artış %90,87 ile “oryantiring düzenlediğimde, hedeflenen coğrafi kazanımların gerçekleşmesi için arazi koşullarını, öğrencilerin ön bilgilerini ve hazırlık unsurlarını dikkate alabilirim”e ait iken, bunu %85,22 ile “oryantiring düzenlediğimde, süreci başından sonuna yönetebilirim” izlemiştir. Ayrıca, tüm soruların ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Oryantiring uygulaması, katılımcıların arazi çalışma becerileri ile ilgili özyeterlik algılarında son test lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur (Tablo 2).

Tablo 2: Arazi çalışma becerileri ile ilgili özyeterlik algıları

Kanı	Ön test ort.	Son test ort.	Ön test- Son test Fark %	Z	P
1- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilere düşündürücü ve merak uyandırıcı bir ortam sağlayabilirim.	3,09	4,65	50,49	-5,913	0,00
2- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilere öğrendikleri coğrafi bilgilerle pratik yapma olanağı sağlayabilirim.	3,09	4,74	53,40	-5,990	0,00
3- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilere arazi çalışmaları sevgisi kazandırabilirim.	3,26	4,87	49,39	-6,072	0,00
4- Oryantiring düzenlediğimde, hedeflenen coğrafi kazanımların gerçekleşmesi için arazi koşullarını, öğrencilerin ön bilgilerini ve hazırlık unsurlarını dikkate alabilirim.	2,30	4,39	90,87	-5,977	0,00
5- Oryantiring düzenlediğimde, öğrencilerin yaş, bilgi ve deneyimlerine göre farklı seviyelerde etkinlikler seçebilirim.	2,48	4,43	78,63	-5,706	0,00
6- Oryantiring düzenlediğimde, süreci başından sonuna yönetebilirim.	2,30	4,26	85,22	-5,735	0,00

3. Sorgulama, Yorumlama ve Değerlendirme Becerileri İle İlgili Özyeterlik Algıları

Ankette yer alan, “sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri” ile ilgili iki adet kanının ön test ortalaması 2,72 (kararsızım), son test ortalaması ise 4,28 (katılıyorum) olarak ortaya çıkmıştır. Ön test ve son test ortalamaları arasında %57 artış gerçekleşmiştir. Sorulara göre artış oranları %58 ile %56 arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca, her iki soruda da ön test ve son test sonuçları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Oryantiring uygulaması, katılımcıların sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ile ilgili özyeterlik algılarında son test lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur (Tablo 3).

Tablo 3: Sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ile ilgili özyeterlik algıları

Kanı	Ön test ort.	Son test ort.	Ön test-Son test Fark %	Z	P
1- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilere gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla mücadele etme becerisi kazandırabilirim.	2,61	4,13	58,24	-5,479	0,00
2- Oryantiring düzenleyerek, öğrencilerin coğrafi konular ile gerçek yaşam arasında bağ kurmalarını sağlayabilirim.	2,83	4,43	56,54	-5,509	0,00

4. Oryantiring uygulamaları ile ilgili genel özyeterlik algıları

Ankette yer alan, “oryantiring uygulamaları ile ilgili genel” özyeterlik algıları ile ilgili dört adet kanının ön test ortalaması 2,16 (katılmıyorum), son test ortalaması ise 4,55 (katılıyorum) olarak ortaya çıkmıştır. Buna göre oryantiring uygulaması sonucunda katılımcıların özyeterlik algılarında ortalama %110 artış gerçekleşmiştir. En fazla artış %140,69 ile “oryantiring coğrafya eğitiminde kullanılmalıdır” a ait iken, bunu %125,98 ile “oryantiringin genel amaçları hakkında yeterli bilgiye sahibim” izlemiştir. Yapılan farklılık analizinde tüm sorularda ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Oryantiring uygulaması, katılımcıların oryantiring uygulamaları ile ilgili

**ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARINA ETKİSİ**

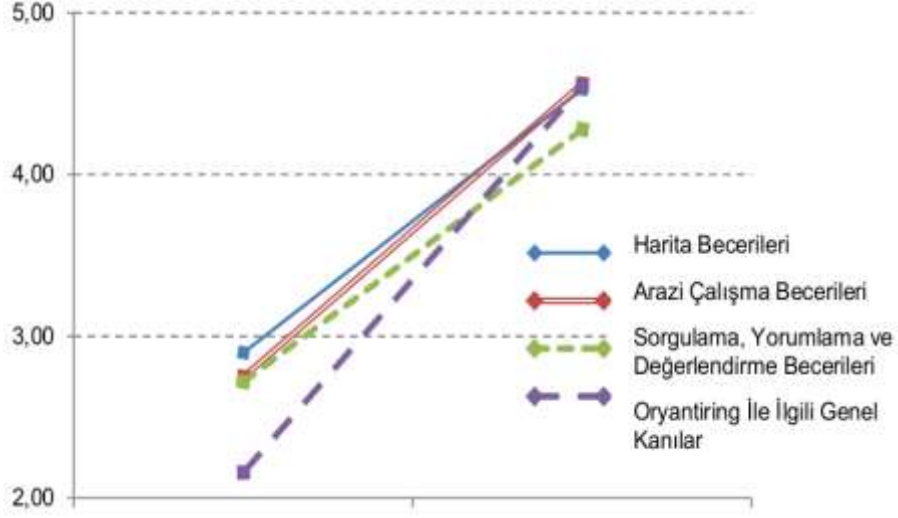
genel özyeterlik algılarında son test lehine anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Son test sonuçları incelendiğinde en yüksek ortalamanın (4,91) “oryantiring coğrafya eğitiminde kullanılmalıdır”a ait olduğu görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların oryantiringin ne olduğunu açıklayabilme oranları 2,17’den 4,87’ye yükselmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Oryantiring ile ilgili genel özyeterlik algıları

Kanı	Ön test ort.	Son test ort.	Ön test- Son test Fark %	Z	P
1- Oryantiringin ne olduğunu açıklayabilirim.	2,17	4,87	124,42	-5,974	0,00
2- Oryantiringin genel amaçları hakkında yeterli bilgiye sahibim.	2,04	4,61	125,98	-5970	0,00
3- Oryantiring ile kazandırılması hedeflenen beceriler hakkında yeterli bilgiye sahibim.	2,39	3,83	60,25	-3,631	0,00
4- Oryantiring coğrafya eğitiminde kullanılmalıdır.	2,04	4,91	140,69	-5,982	0,00

5. Genel Değerlendirme

Oryantiring uygulamasının katılımcıların özyeterlik algıları üzerindeki etkisi özyeterlik alanlarına göre değerlendirildiğinde en yüksek artışın %110 ile genel özyeterlik algılarında meydana geldiği görülmüştür. Bu artış oranını sırasıyla arazi çalışması becerileri (%66), coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri (%57) ve harita kullanma becerileri (%56) izlemiştir. Katılımcıların özyeterlik algılarının oryantiring uygulaması sonucunda ulaştığı düzeyler incelendiğinde ise yakın bir biçimde 4,53; 4,56 ve 4,55’e ulaştığı (katılıyorum) görülmüştür. Sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerisi ise en yüksek artış oranına sahip olmasına karşın 4,28’de kalmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Alanlarına göre özyeterlik algılarındaki değişim

SONUÇ

Katılımcıların oryantiring uygulamalarıyla ilgili özyeterlik algılarını ve bu uygulamalar sırasında gerçekleştirilen farklı coğrafi becerilerle ilişkili öğretmen adayı özyeterliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan bu çalışmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Oryantiring uygulaması öncesinde, katılımcıların oryantiring ile ilgili özyeterlik algılarının ortalama olarak “kararsızım” düzeyinde yani önemli oranda düşük olduğu bulgulanmıştır. Oryantiring uygulaması sonucunda ise katılımcıların özyeterlik algıları ortalama %70 artış ile “katılıyorum” düzeyine yükselmiş ve katılımcıların özyeterlik algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Oryantiring uygulamaları sonucunda, katılımcıların coğrafi beceriler ile ilgili özyeterlik düzeylerini belirlemeye yönelik olarak değerlendirilen dört farklı alanın tümünde katılımcıların özyeterlik algılarında %56 ile %110 arasında değişen oranlarda yükselme gözlenmiştir. En fazla artış “oryantiring uygulamaları ile ilgili genel özyeterlik algıları”nda meydana gelmiştir. Katılımcıların oryantiring uygulaması öncesinde “katılmıyorum” düzeyinde olan algıları, uygulama

*ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARINA ETKİSİ*

sonrasında %110 artış ile “katılıyorum” düzeyine yükselmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç, katılımcıların uygulama öncesinde oryantiring ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve bu nedenle özyeterlik algılarının düşük düzeyde olduğunu göstermiştir. Yapılan oryantiring uygulaması sonucunda ise öğrenciler oryantiringi yaparak öğrenmişler ve bundan dolayı özyeterlik algıları en üst düzeye çıkmıştır. Ayrıca; katılımcıların harita kullanma, arazi çalışması ve coğrafi bilgileri sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerileri ile ilgili özyeterlik algıları da yapılan uygulama neticesinde en üst düzey olan “katılıyorum” düzeyine yükselmiştir. Oryantiring uygulaması, katılımcıların harita kullanma becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %56, arazi çalışması becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %66 ve sorgulama, yorumlama ve değerlendirme becerilerine ilişkin özyeterlik algılarını %57 oranında artırmıştır.

Son test sonuçları incelendiğinde, katılımcıların oryantiringin özellikle harita kullanma becerilerine katkı sağladığını düşündükleri görülmüştür. Katılımcıların tamamına yakını oryantiring düzenleyerek öğrencilerin harita kullanma becerilerini artıracaklarına tamamen katılmaktadırlar. Ayrıca, çalışmaya katılan öğrenciler oryantiring uygulaması yaparak öğrencilerinin yön bulma becerilerini artıracaklarını ve öğrencilerine pratik yapma olanağı sağlayarak arazi çalışması sevgisi kazandırabileceklerini yüksek oranlar ile ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak, çalışmaya katılan öğretmen adayları oryantiringin coğrafya eğitiminde kullanılmasını benimsemektedirler. Nitekim katılımcıların son test sonuçları içerisinde en yüksek oran ile katıldıkları kanı “oryantiring coğrafya eğitiminde kullanılmalıdır” kanısı olmuştur. Katılımcıların neredeyse tamamı bu soruya katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öyle ki son test ortalaması 4,91 olarak ortaya çıkmıştır.

Harita ve pusula kullanarak arazide yön ve konum bulmaya dayalı bir yarışma ve spor olarak tanımlanabilen oryantiring; coğrafi becerilerin öğrencilere kazandırılmasında kullanılabilir. Çünkü coğrafi becerilerin kullanıldığı oryantiring uygulamasında katılımcıların harita kullanma (sembollerini ve ölçükleri okuyabilme, uzaklıkları, yeryüzü şekillerini okuyabilme), haritada ve arazide yön bulma, konumunu belirleme, pusula kullanma, arazi çalışmalarını hazırlama, coğrafi bilgilerle pratik yapma,

bilgileri değerlendirme, gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarıyla mücadele etme gibi birçok becerisini artırdığı belirlenmiştir. Bu nedenle oryantiring uygulamaları, coğrafya öğretim programlarına bir şekilde koyularak her seviyede coğrafya eğitiminin faydalandığı doğal bir unsur haline getirilebilir. Hatta coğrafya öğretmenliği anabilim dallarına bu tür uygulamaları kapsayan bir program ya da etkinlik geliştirme önerilebilir.

Coğrafi becerileri kazandırmak için oryantiring uygulamalarına okullarda yaygın bir biçimde başvurulabilir. Farklı okul ve sınıf seviyelerine göre hazırlanmış çeşitli düzey ve türlerdeki örnek oryantiring aktiviteleri, gerek akademisyenler gerek uzmanlar tarafından, hazırlanarak hizmet içi eğitim ve benzeri faaliyetlerle coğrafya öğretmenlerine sunulabilir. Böylece coğrafya öğretmenlerinin bazı coğrafi becerileri oryantiring uygulamaları ile çok kısa bir sürede öğrencilerine kazandırması mümkün olabilir.

KAYNAKLAR

- Akinoğlu, O. (2005). Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 12, 77-96.
- Alkış, S. (2008). Coğrafya Öğretiminde İnceleme Gezileri ve Arazi Çalışmaları. *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar*. Aktif Yayınları: İstanbul.
- Balcı, A. (2010). The Opinions of The Geography Teacher Candidates About The Place of Field Trips in Geography Teaching, *Education*, 130(4), 570-571.
- Balcı, A. (2012). Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Batı Anadolu'daki Coğrafi Arazi Uygulamalarına İlişkin Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2(12), 971-997.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward A Unifying Theory of Behavioral Change, *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundation of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Prentice Hall: NJ.
- Bandura, A. (1994). *Self-efficacy: Encyclopedia of Human Behavior, Encyclopedia of Mental Health*. Academic Pres. 4: 71-81

**ORYANTİRİNG UYGULAMALARININ COĞRAFYA ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZYETERLİK
ALGILARINA ETKİSİ**

- Buğdaycı, İ., Bildirici, İ. Ö. (2009). Harita Kullanımının Coğrafya Eğitimindeki Önemi, *12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Ankara.
- Çolakoğlu, T., Yenel, F. (2003). Üniversite öğrencilerinin orienteering sporuna katılım nedenleri ve beklentileri üzerine bir araştırma. *I. Gençlik boş zaman ve doğa sporları sempozyumu*, Gazi Üniversitesi, 21 – 22 Mayıs 2003, Ankara.
- Demiralp, N. (2008). Coğrafya Eğitiminde Harita ve Küre Kullanım Becerileri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 323-343.
- Demiralp, N. (2009). Haritalarla Öğrenme, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 955-973.
- DFEE (1999). *The National Geography Curriculum For England*, Department for Education and Employment, GB.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafya'ya Giriş: Metodlar, İlkeler ve Terminoloji*. Ankara: Gazi Büro kitabevi.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri*. Aktif Yayınları: Erzurum.
- Eser Ünalı, Ü. (2012). *Eğitim fakültesi öğrencileri ve öğretmenler için harita bilgisi ve uygulamaları*. Harita ile ilgili genel bilgiler ve uygulamalar. Gazi kitabevi. Ankara.
- Fuller, I., Edmondson, S., France, D., Higgitt D., Ratinen I. (2006). International Perspectives on The Effectiveness of Geography Fieldwork For Learning, *Journal of Geography in Higher Education*, 30(1), 89-101.
- Garipağaoğlu, N. (2001). Gezi–Gözlem Metodunun Coğrafya Eğitimi ve Öğretimindeki Yeri, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 4, 13-30.
- GESP (1994). *Geography For Life National Geography Standards*. Geography Education Standards Project, National Geographic Society, Washington DC.
- IOF (2012). *International Orienteering Federation*. <http://orienteering.org/about-the-iof/national-federations/> , 12.08.2012 tarihinde edinilmiştir.
- İncekara, S., Karatepe, A., Karaburun, A. (2008). Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde CBS Yolıyla Harita Okuma Becerisinin

- Kazandırılmasına Yönelik Bir Uygulama, *Marmara Coğrafya Dergisi*, 17, 97-110.
- Kent, A. (1999). Fieldwork in The Geography Curriculum, *International Perspectives and Research Issues*, 8(2), 159-163.
- Kızılcıoğlu, A. (2007). Harita Becerilerine Pedagojik Bir Bakış, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 341-358.
- Lee, W.S. (2005). *Encyclopedia of School Psychology*. Sage Publication.
- MEB (2005a). *Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- MEB (2005b). *6 ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, Ankara.
- Özaltın, O, Gül, A.(2006). Orienteering (hedef bulma) etkinliğinin önemi ve ülkemizdeki durum analizi. *Turizm ve Mimarlık Sempozyumu*, 28-29 Nisan 2006, Antalya.
- Robinson, A. H., Morrison J. J., Muehrcke, P. C., Kimerling, A. J., Guptill, S. C. (1995). *Elements of Cartography*. John Wiley & Sons, Inc., New Jersey, 9.
- Scott, I., Fuller, I., Gaskin, S. (2006). Life Without Fieldwork: Some Lecturers' Perceptions of Geography and Environmental Science Fieldwork, *Journal of Geography in Higher Education*, 30(1), 161-171.
- Tanrıkulu, M. (2011). Harita ve Pusulanın Farklı Bir Kullanım Alanı: Oryantiring, *Milli Eğitim*, 191, 120-126.
- Tuna, F. (2012). Current Situation and Analysis of Geography Teachers' Active Learning Knowledge and Usage in Turkey, *Educational Research and Reviews*, 7, 18, 393-400.
- Tuna, F., Demirci, A, Gültekin, N. (2012). Temel Coğrafi Bilgi ve Beceriler Toplumda Ne Ölçüde Kullanılıyor? Yön, Konum ve Harita Becerilerinde Mevcut Durum Analizi, *Milli Eğitim*, 41, 195, 211-227.
- Tuna, F., İncekara, S. (2010). Coğrafya Eğitiminde Beceriler. *Coğrafya Eğitiminde Kavram ve Değişimler*. Pegem Akademi, Ankara.